

UIT DE SCHRIFT

Eenvoudige probleemstelling.

Overmits hetgeen van God kennelijk is in hen openbaar is; want God heeft het hun geopenbaard. Rom. 1:19.

Zoolang men zal zeggen, dat religie gemeengoed der menscheit is, dat reeds vele volken over God en over den Godsdienst schoone dingen gezegd hebben, dat religie ook een ontwikkelingsproces is, zoolang zal Paulus niet in eere komen. En zoolang wij niet onvoorwaardelijk buigen voor de Schrift, als het Woord van God, zoolang zal ook voor ons verborgen blijven de eenvoudige probleemstelling van den apostel Paulus in verband met het feit, dat deze wereld inderdaad gedachten heeft over God, over verlossing, over toekomst etc.

De apostel gaat uit van het simpele feit, dat er is één God, één openbaring Gods, en daarmee in verband één kennis-mogelijkheid voor den mensch. "God heeft zich geopenbaard, Hij heeft gesproken. En als Adam in het paradijs kennis heeft van God, van deze wereld, van de toekomst, van eeuwig leven, dan dankt hij dit alles aan deze openbaring Gods. Zonder haar is ook voor Adam alles in dien prachtige hof van Eden een raadsel, zonder haar weet hij ook niets. En na den val heeft God weer gesproken, en het reeds gesprokene gezet in het licht van Jezus Christus. Dank zij deze verdere openbaring kan Adam in het troosteloze land van den vloek zijn tent opslaan in het licht der belofte.

Welnu, zegt de apostel: als er is één God, één openbaring Gods, dus alleen openbaring den mensch kennis geeft, dan kan er geen afgod in deze wereld staan, tenzij de mensch eerst gehad heeft zuivere kennis van God. Er kan geen afgod zijn, als God er niet is. De mensch kan geen gedachte hebben omtrent oorsprong der schepping, omtrent verlossing, of God moet daarvan eerst gesproken hebben. De heidensehe filosofie kan niet spreken van een onsterfelijke ziel, of God moet eerst in deze wereld gesproken hebben van eeuwig leven. En zoo kunnen we doorgaan — een Hitler kon niet van een Walhalla spreken in zijn bekende grafrede, of God moet eerst gesproken hebben van Zijn sabbath. Deze wereld kan geen kennis hebben, tenzij God kennis heeft gegeven. Het is zoo eenvoudig: er is openbaring in deze wereld, in den beginne was het Woord!

Niet de mensch heeft God uitgedacht, niet de mensch heeft vele schoone gedachten uitgesproken over Godsdienst. De heidenwereld, zegt Paulus, zou geen afgodstempel hebben, en geen geloof in onsterfelijkheid, of geloof in een hiernamaals, als God er niet van gesproken had, en Zich niet had geopenbaard. Wij zullen daarom voorzichtig moeten worden met de uitdrukking: ingeschapen Godskennis. De mensch kan wel openbaring verwerken, of in ongerechtigheid ten onder houden, maar hij kan uit zichzelf niets zeggen over God, over zichzelf, over deze wereld. En als hij iets zegt, dan moet God het hem eerst hebben voorgezegd.

En in plaats van nu met de Religionsfilosofen mede te gaan om hopeloos verstrikt te raken in een valsche probleemstelling, kunnen we beter buigen voor den gedachten gang van Rom. 1 — deze wereld heeft openbaring Gods gehad. Reeds voordat de geschiedenis begon, God heeft alles gezegd, en heeft zoodra de eerste tent zou opgeslagen worden buiten het paradijs, alles gezet in het licht van Jezus Christus. En dan krijgt Paulus gelijk om te zeggen: dan is alles, wat ik vandaag vind de rest, het overblijfsel. En we komen nu tot een geheel andere conclusie. In plaats van schoone gedachten te vinden in China, in Indië, in Afrika, vinden wij nu daar schuld, groote schuld. Het is verdonkerd licht, dat God aan de menscheit had meegegeven in het land van doornen en distelen. Nu Paulus ons onderwijst, nu zeggen wij, in de tempels van Indië, en van China, en van Afrika, in die gansche heidenwereld klaagt Christus: zij hebben Mij verworpen. Dat blijkt uit de resten, uit de overblijfselen.

En zoo krijgen we ook eenigszins dieperen kijk op wat Jezus zegt van Kapernaüm en Bethsaida, en van Tyrus en Sidon. In de tempels van Tyrus en Sidon klaagt Christus Zijn klagzang: zij hebben Mij verworpen. Maar Hij klaagt daar Zijn eersten klagzang. Maar in Bethsaida en Kapernaüm en Jeruzalem klaagt Hij Zijn tweeden klagzang: zij hebben Mij verworpen.

En zien wij de wereld niet bezig Hem voor den tweeden keer te verwerpen? Is dat niet de ontzaglijke ernst van onzen tijd? Van het oude heidentom zegt Paulus: zij hebben God in Christus verworpen — toch is het nog de eerste keer. En van het nieuwe heidentom moeten wij zeggen: zij hebben Christus verworpen, en het is de tweede keer.

Voor de eerste verwerping heeft God vele slagen — niemand is onschuldig — maar voor de tweede verwerping heeft God dubbele slagen — zoo iemand zal God geenszins onschuldig houden.

H.

v. d. B.

KERKELUK LEVEN

Centrum en periferie in openbaring en belijdenis.

In den laatste tijd wordt druk gesproken over karakter en betekenis van de belijdenis. Dat is een typisch teeken van den tijd, dien we beleven. Vroeger maakte men ruzie over den inhoud der belijdenis, maar het begrip belijden zelf bleef buiten discussie, in het begin. Tegenwoordig is juist de vraag naar begrip en betekenis van het belijden zelf in geding. Dit geeft natuurlijk een heel nieuwe partij-groepering; menschen, die vroeger rechts of links stonden in geschillen over den INHOUD der belijdenis, kunnen den strijd onderling staken en elkaar de hand geven, als zij voor het nieuwmodische begrip van belijden gewonnen zijn. Niet ieder ziet die frontverschuiving; vandaar de verwarring der geesten, die roepen: geen polemiek!

Het is daarom noodig, hierover te spreken. Want een belijdende kerk, die niet meer weet, wat belijden is, is feitelijk een onmogelijkheid.

Zoals in de meeste gevallen, trekt ook in dezen Barth de aandacht. Gelijk men reeds hier heeft kunnen lezen, neemt hij niet „den bijbel Gods Woord“, doch beweert dat het Woord Gods getuigenis krijgt in den bijbel. Aan dat Woord wordt in den bijbel getuigenis gegeven, het neemt daarin één zijner gestalten aan.

Nu zijn er echter, aldus zegt Barth, zoowel centrale als periferische waarheden in den bijbel. De opstanding van Christus b.v. staat in het centrum van het Nieuw-Testamentische getuigenis; maar b.v. de maagdelijke geboorte (Christus' geboorte uit de maagd), staat in den omtrek, aan den „rand“, de periferie.

Dit nu heeft zijn betekenis, ook voor de belijdenis, het credo, de geloofsbelijdenis. Barth acht het niet wel denkbaar, dat een z.g. theologische exegese tot de slotsom zou moeten komen, dat de opstanding van Christus uit de belijdenis moest worden geschrapt. Maar in het algemeen acht hij zoo iets wel mogelijk ten aanzien van de maagdelijke geboorte; wij nemen nu maar dit voorbeeld. Want de opstanding van Christus staat zoozeer in het centrum van het Nieuw Testament, dat alles daarmee samenhangt, en niemand daarom dit dogma zou kunnen schrappen zonder daarmee tevens het geheel te ontwrichten. De maagdelijke geboorte echter, zoo zegt Barth, zou misschien wel eens kunnen moeten geschrapt worden, dat geval laat zich tenminste denken: zij staat „aan den rand“.

Nu moet men, om zich niet al te spoedig blij te maken, over het feit, dat althans die opstanding in het credo gehandhaafd blijft, zich wel doordringen van het feit, dat bij Barth de opstanding van Christus een heel andere plaats inneemt dan bij ons. Bij ons is zij b.v. een weldaad van onze rechtvaardigmaking. Bij Barth schijnt het ook wel zoo, maar het is toch zoo niet. Want wanneer hij spreekt van „verzoening“, dan moet dit woord worden verklaard uit heel zijn betoog „Verzoening“, met dit woord qualificeert Barth alle openbaring. Openbaring is verzoening, zegt hij. Omdat God en mensch oorspronkelijk twee zijn, en tegenover elkander staan, legt de openbaring een verbinding tusschen die twee. En daarom kan zij in eigenlijken zin verzoening heeten. Als Gods Woord komt onder menschen (als er dus openbaring geschiedt) dan wordt het Woord vleesch. Ieder voelt, dat dit met de gereformeerde theologie in strijd is, want zij neemt b.v. aan, dat er een staat der rechtheid geweest is, waarin openbaring geschiedde, zonder dat deze verzoening heeten mocht. Voor een gereformeerde is de vereenzelviging van openbaring en verzoening uitgesloten, omdat hij niet gelooft dat God en mensch antithetisch tegenover elkaar staan. Men denke maar eens aan de verbondsgedachte.

Het is dus duidelijk, dat bij Barth de opstanding van Christus niet in onzen zin een kwestie van onze „rechtvaardigmaking“ heeten kan, omdat ons begrip van rechtvaardigmaking bij Barth geen plaats vinden kan. De opstanding van Christus is dan ook bij Barth niet veel anders dan een kwestie van Gods openbaring. De vernedering van Christus duidt aan, dat God zich verborg: Barth noemt dit dat de Vader wordt geopenbaard door den Zoon. En de opstanding duidt aan, dat God zich weer onthult, dat de openbaring doorbreekt en triumpheert: Barth noemt dit, dat de Zoon weer wordt geopenbaard door den Vader.

Dit alles gaan we nu verder voorbij.

Wij willen nu weer, met dit feit voor oogen, erop letten, dat Barth verschil maakt tusschen centrale en periferische waarheden. Natuurlijk ontkennen wij het recht van deze onderscheiding, en ook den zin der daarin vervatte dubbele aan de wiskunde ontleende vergelijking, indien men zich van die onderscheiding en die vergelijking bedient op de manier van Barth. Een middelpunt en een punt van den omtrek behooren tot DEN ZELFDEN cirkel of bol (zie mijn „Ons

Aller Moeder“, anno 1935). Alleen dan is een middelpunt tegenover een omtreks-punt met dien bepaalden naam te noemen; anders niet. Zoodra ik dus inderdaad een „waarheid“ als rand-waarheid zou hebben kunnen ontdekken, is het mogelijk, haar IN den cirkel, IN den bol betrokken te noemen, m.a.w. haar te halen en te houden IN het credo. Als iemand zegt: het centrale valt binnen den belijdenis- of den openbaringscirkel, maar het periferische valt er uit, dan raaskalt hij; want het „uitvallende“ houdt dan op periferisch te zijn. En — het centrale kan slechts centraal zijn, als er een omtrek is.

Gereformeerden verwerpen daarom deze onderscheiding, aldus misbruikt. De Schrift en dus ook de geslaagde belijdenis zijn een éénheid, zoodat zelfs alles wat op wettige wijze uit dat Woord afgeleid worden kan — en dit is mogelijk — tot den wezenlijken inhoud van het Woord zelf gerekend moet worden. Zoo hangt b.v. de kwestie van Christus' geboorte uit de maagd Maria wel degelijk samen met de diepste vraagstukken (erfzonde, verhouding van Eersten en Tweeden Adam, betekenis van schepping en nieuwe schepping, ambtsgedachte, enz.).

Reeds om deze reden verwerpen wij Barth's onderscheiding van daareven.

Er is echter nog meer.

En hier raken wij nog meer direct het punt der belijdenis.

Het is waar, dat Barth tot nu toe er niet aan denkt, de maagdelijke geboorte te ontkennen. Hij houdt daaraan vast. Maar men moet daar weer niet veel gereformeerde dingen bij denken. Toen onlangs Barth in Utrecht colleges gegeven had, werd hem de vraag gesteld, of dit aanvaarden van de maagdelijke geboorte nu toch eigenlijk niet in strijd was met de grondonderstellingen van zijn betoog, b.v. inzake de z.g. theologische exegese. Barth heeft daarop geantwoord, dat hij weliswaar voor zich de maagdelijke geboorte nog aanvaardde, maar dat men wel terdege er op acht geven moest, hoe hij ze aanvaardde.

Inderdaad, hoe hij ze aanvaardde.

Want die aanvaarding is naar onze overtuiging geen aanvaarding. Hij onderscheidt n.l. bij de bespreking van de „maagdelijke geboorte“ tusschen tweeërlei: „res“ en „signum“. „Res“ beteekent zaak, materie, de inhoud, datgene, waarom om het gaat. En „signum“ wil zeggen: teeken, afbeelding. Wanneer wij dus zeggen, dat er ergens een signum is, dan bedoelen wij, dat dat teeken zelf heen-wijst naar iets anders. Het wijst daarheen, het is dus niet de zaak zelf, waarom het gaat. Een sacrament b.v. is een teeken. Dus wijst het naar een beteekende zaak; men kan er ook buiten. Een wegwijzer is een teeken, dus is het een heenwijzing naar een andere plaats, een snuggere kan er ook buiten. Een portret is een teeken, dus wijst het heen naar den afgebeelden persoon. Wij kennen reeds de onderscheiding van „res“ en „signum“ uit de oude scholastiek, die onder de res de zaken, die men te gelooven had, verstond, en onder het signum (meervoud signa) het teeken (of de teekenen), waardoor het geloof werd onderricht en versterkt, b.v. de sacramenten.

Welnu, dat verhaal van die maagdelijke geboorte is voor het besef van Barth het vertoonen van een „signum“; maar het is niet de belijdenis van een „res“. Men moet wel bedenken, zegt hij, dat hij die maagdelijke geboorte niet ziet als de res, maar als het signum; m.a.w. het feit van die maagdelijke geboorte zelf, daarom gaat het eigenlijk in den grond niet. Vandaag houdt hij daaraan nog vast; maar komt er morgen een z.g. theologische exegese, die deze maagdelijke geboorte schrappen gaat op theo-logische gronden, dan zal Barth met hetzelfde genoegen als waarmee hij thans nog dit dogma vasthoudt, het ook weer prijsgeven. Of dit dan schade beteekenen zal? Heelemaal niet, want de „res“, de zaak, waarom het te doen is, zal toch blijven. Want die „zaak“ is eigenlijk dit, dat de openbaring Gods in zijn spreken tot den mensch souverain is en dat zij den mensch, den zondigen mensch uitsluit als medewerker in haar komen tot den mensch.

Nu zal het ieder duidelijk zijn, dat op dit punt tusschen de gereformeerde theologie en Barth een groote kloof ligt. Jaren geleden hebben wij een referaat gehad van Ds C. Lindeboom, gehouden te Kampen op den Theologischen Schooldag, waarin hij de feitelijke der heilsfeiten handhaafde in een betoog, dat zich keerde tegen den tegenwoordigen hoogleeraar Prof. Dr A. H. de Hartog (Amsterdam, Stedelijke Universiteit). Een van de pijlers van het betoog was toen, dat De Hartog ten onrechte beweerde: neem mij de feiten af, en ik heb toch nog het geloof behouden. Daarin is ongeveer aangegeven wat allereerst onzerzijds op dit punt tegen Barth zou worden aangevoerd. Ook Barth zegt dat hij de maagdelijke geboorte nog vasthoudt als een „signaal“, dat de oude kerk niet zonder betekenis heeft opgericht, maar men kan hem de feitelijke, waarvan deze woorden spreken, afnemen, het zal hem niet deren: hij houdt dan toch de „res“ over. Toen indertijd Ds Lindeboom dit referaat hield, hebben alle gereformeerden geapplaudiseerd. Want De

Hartog was versloeg er later, komt ingrijpend en intusschen om te zeggen congres, dat formeerd no daarvan.

Intusschen het karakter kloof tusschen belijdenis, b geloof in Je Maria, dan dat Zondag uitspreken mijnheer de denken aan dezelfde for de één ge hebben, en een denkt: ander: ik h woord: „ik volmaakt der. Met u belijdend zógi wel: u, o God, or maar de pr telijk niet m tje van ha één te zijn; Niet allee schap, maar wordt trouw één artikel „signum“ a wij geloof zien een t keer zou m hooggebouw wegwijze Jeruzalem? lidenis geb dezelfde en dat zou de beteeken werd aan (Zoo komt lidenis zelf iets and len, een ca kan wel — teekenen cramente en hebben. Ijk gehande zij over die inhoud v lidenis doe sluitend den, en nideert tot ec stelling me bedoeling ren“ wil. C zij zelf in.

Als de ger de Hartog r dwazen in-b niet meer s de kudde v in staking.

Dr Kraan

Tot onze artikelen o Zij zijn, ges bij de N.V.

Over den tuurlijk nie hebben alg dan ook me opgenomen lag niet alle lik-nauwke vooral ook getrokken kunnen toe bewerking ratuur hee daar nog e aangebrach plaats ter nog niet kregen, en misschien praeciseeri hebben, toe

Kerksplis „Geen praat

Het zij die hun t met onze (meer nog voor eigen